
Norimitsu Onishi

A polgármester, a tanár és küzdelem Franciaország egy „elveszett darabja” miatt

Elszabadultak az indulatok, miután egy középiskolai tanár azt mondta, hogy az iszlamisták átvették az uralmat Trappes városa felett; a polgármester által hevesen ellenzett nézet kiélezi a francia identitásról szóló országos vitát.

Minden akkor kezdődött, amikor egy gimnáziumi tanár arra figyelmeztetett, hogy az iszlamisták átvették az uralmat a város felett. A tanár bement a tévébe, hogy vészjelzéseket adjon a Francia Köztársaság egyik „elveszett városából”. Trappes-ban félti az életét.

„Trappes-nak vége – mondta a tanár. – Ők győztek.”

A polgármester, aki lelkesen hisz a Köztársaságban, látta a televízióban a tanárt, és nem ismert rá arra a városra, amelyet az leírt. Tudta, hogy bár vannak problémák a Párizstól nyugatra fekvő településen, ahol a lakosságnak egyre nagyobb részét teszik ki a bevándorlók és a muszlimok, de azt gondolta, hogy csak egy dühös kirohanásról van szó. A polgármester történetesen szintén muszlim.

„Az igazság nem számít többé” – mondta.

Az elmúlt télen a 36 éves polgármester, Ali Rabeah és az 55 éves tanár, Didier Lemaire közt dúló harc pár hétre mediabotránnyá dagadt, hogy a zaj és vádaskodások közepette egyetlen, fájó kérdéssé sűrűsödjön össze, amely az egész országot lázban tartó kulturális háborúkat is áthatja: Összeegyeztethető-e az iszlám a Francia Köztársaság elveivel?

Trappesnél talán egyetlen helyszín sem bizonyulna hatásosabbnak ennek a kérdésnek a megvitatására. A város Franciaország reményeinek és félelmeinek olvasztótégelye. Trappes adta az ország szórakoztatóiparának és

sportvilágának néhány legragyogóbb sztárját, köztük például Omar Sy-t, a Netflix legutóbbi, *Lupin* című streamingsikerének főszereplőjét. De Trappes azt is látta, hogy mintegy 70 fiatalja ment el dzsihadistának Szíriába és Irakba – ez az összes francia városhoz képest az egy főre jutó legnagyobb kontingensnek számít.

A tanár és a polgármester közti összeütközés hátterében nagyobb erők állnak, amelyek újraformálják azt a társadalmat, amelyben a francia identitás minden eddiginél jobban megkérdőjeleződik. Mivel az utóbbi évek franciaországi iszlám terrorista támadásait követően Lemaire álláspontja szigorodott az iszlámot illetően, sokakhoz hasonlóan a politikai jobboldal felé mozdult el.

Rabeah polgármester úr egy szókimondó nemzedékhez tartozott, amely nem félt identitásának kifejezésétől és attól, hogy rámutasson Franciaország hibáira; bevándorló szülei még szívesebben maradtak észrevétlenek. Rabeah magától értetődőnek tartotta szerepét Franciaországban – és benne az iszlám helyét. A harc személyeskedésbe torkollott, amikor a tanár, mondván, hogy veszélyben van az élete, azzal vádolta a polgármestert, hogy az rasszistának és iszlamofóbnak nevezte őt. A tények, nemzeti mítoszok és politikai követelmények miatt eltérő álláspontokra helyezkedő politikai intézmények többsége is a tanár felé húzott, még azután is, hogy esetének nagy része tisztázódni látszódott.

Az összeütközéstől mindketten kiábrándultabbak lettek, mint annak előtte, és mindkét férfi úgy érezte, hogy elvesztettek valami fontosat. Továbbá, hasonlóan a legtöbb Franciaországban zajló kulturális és politikai összecsapáshoz, megnyugtató megoldás nélkül ért véget, megbékélés nélkül.

„Vagy a filozófiatanárt választja valaki – mondta Mr. Lemaire – vagy pedig Trappes polgármesterét.”

A köztársaság huszárja

Egy februári estén a *Le Point*, egy jelentős konzervatív francia hetilap, egy cikket tett közzé Lemaire-ről, aki azt mondta, hogy az iszlamisták miatt hagyja ott állását.

Pár órán belül egy elnökség felé kacsintgató konzervatív politikus a Twitteren támogatásáról biztosította Lemaire-t és „valamennyi huszárt a Köztársaságért dúló harc frontvoná-lában”. Ezt követően Marine Le Pen radikális jobboldali vezető „bizonyos megválasztott hivatalnokokat” támadott amiatt, hogy nem sikerült megvédeniük a tanárt az iszlamistáktól.

Az idők jelének tekinthető, hogy egy gyakorlatilag ismeretlen tanár szavai ekkora visszhangot keltsenek. Pár hónappal korábban egy szélsőséges iszlamista lefejezett egy középiskolai tanárt, mert az Mohamed prófétáról szóló karikatúrákat mutatott egy szólásszabadságról szóló órán. Emmanuel Macron elnök most egy az iszlamizmus elleni törvénytervezetet akar keresztülvinni, annak ellenére, hogy ígéretet tett a „franciaországi iszlám” védelmére.

Lemaire szavai azért is keltettek ekkora fel-tűnést, mert Franciaországban az állami iskolák tanárainak túl nagy a szerepe: ők vállalnak abban oroszlánrészt, hogy a fiatalokat beoltsák a nemzet politikai értékeivel és kultúrájával. A Köztársaság mitológiájában a tanárok a „huszárak”, akik a nemzet megőrzéséért küzdenek.

A cikkben Lemaire elmondta, hogy hónapok óta rendőri védelmet kap, illetve hogy Trappes polgármestere „iszlamofóbnak és rasszistának” nevezte. Lemaire elmondása szerint szíve mélyén arra vár, hogy felszabaduljon a „végleg elveszett város”.

Egy éjszaka leforgása alatt a halk szavú, hosszú hajú tanár, aki szívesebben töltötte idejét Seneca társaságában, semmint facebookozással, súlyos figyelmeztetéseket adott ki a legfontosabb televíziós hírműsorokban. „Nem sok időnk maradt hátra – mondta –, mivel ezek a fiatalok, akik abban a szellemben nőnek fel, hogy a franciák az ellenségeik, egy nap a tettek mezejére fognak lépni.”

Lemaire két évtizeddel korábban érkezett Trappes-ba, egy Párizs környékén fekvő banlieue-be, azaz peremvárosba. Trappes,

egy évezredes római katolikus plébánia köré épült valamikori falu, ma 32 000 lakosú város. Lemaire úr középiskolája, a La Plaine-de-Neauphle, annak a városrésznek a központjában áll, amelyet az 1970-es években építettek az egykori francia gyarmatokról bevándorló munkavállalók számára: olcsó bérlakásokat kínáló toronyházak, kellemes ötszintes lakások és parkok várták őket. A közelben található a mecset, ahogy a piac is, ahol az árusok Afrika szubszaharai térségéből származó finomságokat és *halal* termékeket kínálnak.

Az első bevándorlók idején még jelentős állami támogatással folyt a közösségbe való beilleszkedés szervezett segítése. Mire azonban Lemaire ideérkezett, a szociális programokat már megnyirbálták. A gyárak elbocsátották a bevándorló generációs apákat, és nem kínáltak munkát gyermekeiknek. Az egyik bűnözés sújtotta környék Chicago néven híresült el.

A *The New York Times*-nak adott interjúban Lemaire úgy nyilatkozott, hogy komolyan vette küldetését, amely szerint „huszárként” Franciaország értékeit kell közvetítenie az osztályteremben. „A Köztársaság mindig is a küzdelemről szólt” – mondta.

Az iszlamizmus terjedése nehezítette munkáját, mondta. Tanítványai egyre inkább megkérdőjelezték, amit tanított. Néhányan szerinte ellenségüknek tekintették, míg mások eltitkol-ták radikális nézeteiket. Szerinte némely diákja „kettős életet” él; elmesélte, hogy látott egy fiatal nőt a piacon, aki hosszú, bő ruhát viselt, amely az arcát kivéve mindenét eltakarta. „Korábban, az órákon feszes farmert viselt testhezálló pulóverekkel, laza sminkkel, nőiesen.”

A tanár elmondása szerint azonban csak a 2015-ös franciaországi terrorista merényletek után kezdte ténylegesen felfogni az iszlám fenyegetés lényegét. 2018-ban tette az első lépést egy Macron elnökhöz írott levéllel, melyben arra kérte az elnököt, hogy vegye komolyabban az iszlamizmust.

Januárban csatlakozott a Köztársasági Szolidaritás nevű politikai párthoz, amely a *laïcité*-t, azaz az állam és az egyház szigorú szétválasztását tűzte a zászlójára. A tanár most azt vallja, hogy egy második figyelmeztetés

után a lányokat el kell venni szüleiktől, ha gyermekeik megsértik a laicité szabályait azáltal, hogy iskolai kirándulásokon muszlim fejkendőt hordanak. „Meg kell védenünk a gyerekeket ettől a manipulációtól, hogy »katonaként vagy ideológusként« használják őket” – mondja Lemaire.

„Magamat látom bennük”

Miután Lemaire szerepelni kezdett a televízióban, a polgármester rájött, hogy reagálnia kell, és maga is feltűnt a hírműsorokban, hogy megcáfolja városának „elveszetteként” való ábrázolását. Rabeah számára a tanár megjegyzései egyet jelentettek azzal, hogy a külvárosok még egy generációjáról lemondanak. „Magamat látom bennük” – mondta Rabeah egy interjújában.

Ő maga egy másik peremvárosban nőtt fel Trappes mellett. Apja marokkói bevándorló volt, aki 38 éven át a Peugeot-gyár futószalagja mellett dolgozott. Rabeah érdeklődését a politika iránt azok a szakszervezeti szórólapok keltették fel, amelyeket apja hordott haza. Hinni kezdett a Köztársaság ígéreteiben és az általa meghirdetett egyenlőségben. Támogatói szerint a hitét is megőrző Rabeah épp az a típusú vezető, aki segít az iszlám franciaországi változatának megteremtésében.

Rabeah, miután ifjúsági ügyekért felelős alpolgármesterként dolgozott, tavaly szoros versenyben megnyerte a polgármester-választást. Számos erőfeszítést tett, hogy a diákok mind szélesebb körben jussanak iskola utáni elfoglaltságokhoz, és tudott, hogy szoros együttműködésben dolgozott a nemzeti hatóságokkal, hogy leküzdje azt a radikalizálódási folyamatot, amelynek következtében 2014 és 2016 között hetven trappes-i fiatal csatlakozott az Iszlám Államhoz. Szinte valamennyiük meghalt; sok gyászoló szülő még mindig nem érti, hogy miért mentek el fiaik és lányaik.

A szülők egy olyan bevándorló nemzedékhez tartoztak, amely nem szívesen hívta fel jelenlétére a figyelmet Franciaországban és visszafogottan gyakorolta vallását, mondja Nadia Gautier, akinek a szülei Tunéziából jöttek, és 1976 óta éltek Trappes-ban. Gyerekeik egy olyan társadalomban akarták megtalálni

önmagukat, ahol idegennek érezték magukat, és néhányan még az Iszlám Államhoz is csatlakoztak. „Ez szabad utat engedett azon gyermekek haragjának, akik nem ismerték szüleik történetét, származásukat és vallásukat” – mondta Gautier asszony, a Les Mamans du Coeur („Jószívú anyák”) jótékonyági szervezet alapítója, amely tanácsot ad azoknak a családoknak, akiknek gyermekei Szíriába mentek harcolni.

A nemzeti hatóságok azt mondják, hogy a korábban dzsihadistákat toborzó hálózatok meggyengültek vagy eltűntek. Trappes-ban sem láthatók már annyira a fundamentalizmus legszembetűnőbb jelei, mint például az egész arcot eltakaró ruhadarabok viselése, amit törvény tilt Franciaországban.

„Ez azonban nem jelenti azt, hogy eltűnt a fundamentalizmus – magyarázta Rabeah. – Az is lehetséges, hogy ma akkora társadalmi nyomás van az iszlámon, hogy szívesebben rejtőzik el vagy marad észrevétlen.” A polgármester és a tanár egy héten át üzengetett egymásnak a médiában, míg nem a közvélemény Rabeah párfára állt. A területi oktatási hivatal cáfolta a tanár véleményét, és elmondta, hogy az iskolában „az utóbbi években kevésbé volt jellemző az antiszociális magatartás és a laicité megsértése”. A helyi prefektus, a központi kormányzatot képviselő legfőbb tisztviselő a Le Monde-nak nyilatkozva dicsőrejtve illette Rabeah hivatalát az iszlámizmus elleni küzdelemben folytatott „teljes együttműködésért”. A prefektus cáfolta a tanár állítását is, miszerint az rendőri védelem alatt állt.

Itt a tanár története sántítani kezdett. Elismerte a francia médiában, ahogy tette ezt a The Times-nak is, hogy „nem kapott kifejezetten halálos fenyegetéseket”. Egy holland televíziós hálózatnak adott interjújában a polgármestert korábban azzal is megvádolta, hogy az „rasszistának és iszlamofóbnak” nevezte.

„Franciaország nem szeret minket”

A médiapárbaj egy boxmeccshez hasonlított, amelyet Trappes lakói a ring széléről néztek. Sokan tehetetlennek érezték magukat amiatt, hogy a tanár által használt „elveszett város”

¹ Más források és a közösségi oldalak bejegyzései ennek ellentmondani látszanak. [a szerk.]

kifejezés átment a közbeszédbe is. A polgármester szenvedélyesen védte igazát, de néha nem tudta elrejtteni haragját.

„Ali Rabeh, aki valódi énjét tekintve indulatos és nyers is tud lenni, pusztán a település lakosságát akarta megvédeni a megbélyegzéstől – mondta Etienne Guillet atya, a trappes-i római katolikus egyházközség papja. – Minden tőle telhetőt megtett. Végül egy kissé belefáradt. Pattanásig feszültek az idegei.” Rachid Benzine író-politológus szerint, akinek apja Marokkóból jött Franciaországba és építkezéseken dolgozott, a viszály nemzeti mítoszokká és előítéletekké egyszerűsítette a trappes-i ügyet. „Volt a hős, és volt az ellenség – mondja Benzine. – Ali Rabehre ellenségként tekintettek.” „Lehet, hogy a polgármester oldalán állt az igazság, de ő arab, és ez zavaró” – mondta Gautier asszony, a Les Mamans du Coeur alapítója. „Rabeh nem alázkodott meg, mint ahogy azt a szüleink tették” – tette hozzá. A legfájóbb az volt, ahogy a tanár „elveszett városnak” nevezte Trappes-t. Az évek folyamán a jobb-oldal és a szélsőjobb a „Közársaság elveszett területét” kódolt kifejezésnek használta, olyan muszlim bevándorlók lakta területekre utalva, ahol a kormányzati ellenőrzés az iszlamisták és bűnözők miatt feltehetően összeomlott – és ahol fordított gyarmatosítás zajlott francia földön.

A város vezetői szerint a valóság teljesen más. A fundamentalizmus és az iszlamizmus fenyegetése marad, ahogy a bűnözés is. Elmondásuk szerint azonban Trappes alapjában véve egy szorgos bevándorlókból álló város, ahol különféle kultúrák és vallások keverednek. A mecsetbe 3400 ember jár el péntekenként imádkozni; vezetői azt mondják, hogy az „elveszett város” elnevezés ellentmond annak, ahogy a nagy többség csendesen beilleszkedett a franciaországi életbe. Az előző nemzedék „tragacsai” helyett középosztálybeli autók állnak pénteken a mecset előtt. „Hány embernek sikerült teljesen beilleszkednie és társadalmi pozíciót szereznie?” – tette fel a szónoki kérdést Tahar Benhaddya, a mecsetet igazgató Trappes-i Muszlimok egyesületének elnöke. A legjobbnak igen, mondta.

A mecset és a helyi katolikus templom 600 hívőjével rendszeres találkozókat és eszmecsereket tart. A muszlim gyerekek a plébániára járnak foglalkozásokra, és sokakat a katolikus iskolába íratnak be, meséli Guillet atya. Attól fél, hogy Lemaire kijelentései még inkább elmélyítik az idegenség érzését a fiatalokban, akik eleve úgy érzik, hogy „Franciaország nem szereti őket”. Az atya szerint a tanár csak tovább rontott azon a helyzeten, amit elítélt.

Nincs győztes

Egy héttel a tanár kijelentéseinek nyilvánosságra kerülése után a polgármester levelet írt az érintett középiskolai diákoknak. „Soha ne engedj senkinek, hogy azt mondja, nem érsz semmit, és hogy elveszettnek számítasz a Közársaság szemében” – írta. A polgármester és öt önkormányzati munkatársa felidéztek, ahogy az iskola előtt állva osztogatták a levél példányait az érkező diákoknak, és álmukban sem gondoltak arra, hogy pár órán belül mi fog történni.

Addig a napig Macron miniszterei hallgatásba burkolódtak, de erőteljes nyomás érte őket a konzervatív politikusok és médiaorgánumok részéről, hogy támogassák a tanárt. Mint történt, aznap este televíziós vitát rendeztek Le Pen asszony és Gérald Darmanin, a kormány iszlámizmussal szembeni intézkedéseit vezető belügyminiszter között. Darmanin órákkal a vita előtt bejelentette, hogy a tanárnak rendőri védelmet biztosítanak. Aznap este Jean-Michel Blanquer, francia oktatási miniszter nyilatkozatot adott ki, amelyben támogatásukról biztosították a tanárt. Továbbá azt vetette a polgármester szemére, hogy aznap reggel engedély nélkül belépett a gimnáziumba, hogy politikai röpiratokat terjesszen – vagyis az előbb említett levelet. „A Közársaság iskolája működésének középpontjában a politikai és vallási semlegeség áll” – mondta a miniszter.

Az aznap reggel az iskolánál megjelenő városi tisztviselők elmondták a *The Times*-nak, hogy az épületen belül nem terjesztettek példányokat. A területi oktatási hivatal és Blanquer úr „hivatala” nem engedte, hogy az iskola igazgatója nyilatkozzon. A minisztérium nem volt hajlandó nyilatkozni az ügyben.

Az engedély nélküli belépésről szóló hírek olyan fenyegetésözönt indítottak el a polgármester ellen, hogy szintén rendőri védelem alá helyezték – egy időre legalább ebben osztozott a két trappes-i férfi, akik mindketten elvesztettek valamit.

A tanár arra kényszerült, hogy elhagyja az iskolát, ahol húsz éven át tanított, és Trappesot bíráló szavai ellenére úgy nyilatkozott, hogy „valóban olyan érzése volt, mintha küldetése lenne”. Azt mondta, hogy óvatosabbnak kellett volna lennie a tényeket illetően, és hogy „sok hibát” elkövetett, de továbbra is ragaszkodott ahhoz, hogy Trappes „elveszett” hely. Szavai szerinte „a mai franciaországi álláspontok tisztázásához” vezettek.

A polgármester éppen azt a Köztársaságot kérdőjelezte meg, amely valamikor ösztönzést adott neki. Azt hitte korábban, hogy „majd eljönnek azok az emberek, akik megtestesítik a Köztársaságot, a kormány pedig végül kifejezi velem való szolidaritását.”

„Megdöbbenéssel tapasztalom, hogy nem ez történik” – mondta. Aggódó apja kérését, mi szerint mondjon le, visszautasította. „A válságos helyzet egy pillanatában, azt mondtam magamnak: ha ez a Köztársaság, akkor én cserbenhagyom a Köztársaságot, éppúgy, ahogy az is cserbenhagyott engem. De az igazság az, hogy nem ők a Köztársaság. A trappes-i gyerekek a Köztársaság.”

(The New York Times)

Zanny Minton Beddoes

Egy katasztrófa tanulságai A covid-19 az oktatás megreformálására sarkall

Nem lesz könnyű a felzárkózás

A pandémia első három hónapjában Shawnie Bennett, egy a Kalifornia állambeli Oaklandben élő egyedülálló anya elvesztette az állását, bátyja pedig a koronavírusrnak esett áldozatul.

A bánat még nehezebbé tette a bezártság megpróbáltatásainak elviselését – köztük, hogy segítse nyolcéves kislányát, Xa’viart online iskolai tanulmányaiban. Novemberben Bennett beíratta lányát egy helyi szülői csoport által felkínált online órára, ahol megbeszélték, hogy szombat reggelenként egy magántanár foglalkozik vele. Ebben a hónapban egy felmérő kimutatta, hogy a kislány olvasási készsége gyorsan fejlődik.

A hétfégi órák azon számos online szolgáltatás közé tartoznak, amelyeket az elmúlt évben a The Oakland Reach (‘elérhetőség’) érdekképviseleti csoport hozott létre. Az oaklandi fekete bőrű és latin-amerikai gyermekek kevesebb mint egyharmada olvas az évfolyamukon elvárt szinten, mondja Lakisha Young, az egyik társalapító. Csoportja öt éve lobbizik iskoláztatásuk javításáért; amikor azonban online-ra váltott az oktatás, elkezdtek tanárokat alkalmazni, hogy azok közvetlenül dolgozzanak a gyerekekkel. Young asszony úgy gondolja, hogy a családok, akiknek ez hasznos volt, a jövőben többet követelnek majd iskoláiktól; a helyi körzet már megtalálta az anyagi eszközöket, hogy átvegye és kiterjessze a csoport munkáját. Szerinte a világvárvány elhozta a pillanatot, „hogy megteremtjük azokat a dolgokat, amelyekért annyit harcoltunk”.

A nagy megrázkódtatások néha jót tettek az iskoláztatásnak. A második világháborúnak köszönhetően született a nagy-britanniai Butler-törvény, amely meghosszabbította a tankötelezettség időtartamát, és eltörölte a sok állami iskola által továbbra is felszámított tandíjat. Miután a Katrina-hurrikán elpusztította New Orleans-t, az ottani tisztviselők átfogó iskolai reformokba kezdtek. Kilenc évvel később az érettségi aránya 9-13 százalékponttal nőtt.

A covid-19 még soha nem látott mértékben tette tönkre az oktatást. 2020 áprilisának közepére a világ tanulóinak több mint 90 százaléka kiszorult az osztályteremből. A lezárások hónapokig tartottak, és kárt okoztak a gyermekek tanulása biztonsága és jólléte szempontjából. Mégis, amikor a jóléti országok fiataljai – akik cikkünk középpontjában állnak – visszatérnek